

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ : ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΚΑΙ Ο ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

της Παναγιώτας Χατζηλυμπερή

Στο παρόν άρθρο θα γίνει μια παρουσίαση των ιταλικών πολιτικών κομμάτων που συμμετέχουν στις εθνικές εκλογές, στις 4 Μαρτίου 2018, και ο αντίκτυπος που μπορεί να επιφέρει το εκλογικό αποτέλεσμα στην διεθνή θέση της χώρας. Είναι η πρώτη φορά που θα πραγματοποιηθούν εκλογές στην Ιταλία, μετά από μια μακρά περίοδο υπηρεσιακής, ή τεχνοκρατικής κυβέρνησης, καθώς για ένα αρκετό χρονικό διάστημα δεν έχουν γίνει εθνικές εκλογές. Η Ιταλία, όπως και οι άλλες χώρες του Νότου, βρίσκονται, από τις αρχές της δεκαετίας του 2010, σε καθεστώς οικονομικής ανασφάλειας, με την θέσπιση οικονομικών, αλλά και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων, με ευρύ αντίκτυπο στην πολιτική σταθερότητα στο εσωτερικό των κοινωνιών τους. Η Ιταλία είναι μια ιδιαίτερη περίπτωση, καθώς έχει ένα συγκεκριμένο πολιτικό σύστημα, παράλληλα θεωρείται ως η τρίτη μεγαλύτερη οικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδιαίτερα μετά την επικείμενη έξοδο της Βρετανίας¹ και την συνεισφορά της στην αμυντική βιομηχανία της Ευρώπης. Η ιταλική *Finmeccanica* έχει κέρδος 8 δις πωλήσεων πολεμικών προϊόντων και απασχολεί 47000 εργαζόμενους.² Επίσης, κρίνεται σημαντική η συμμετοχή της στην ασφάλεια της Μεσογείου και στην διευθέτηση του προσφυγικού και μεταναστευτικού ζητήματος.

Ωστόσο, υπάρχουν απόψεις που υποστηρίζουν ότι οι εκλογές στην Ιταλία θεωρούνται ήσσονος σημασίας στην Ευρώπη και ότι η χώρα δεν έχει σημαντικό μερίδιο στην λήψη αποφάσεων, τουλάχιστον στους "άτυπους εσωτερικούς κύκλους"³ σε Ε.Ε και ΝΑΤΟ. Όπως αναφέρει ο Marc Lazar, καθηγητής ιστορίας και πολιτικής κοινωνιολογίας στο Παρίσι, "οι Γάλλοι θυμούνται την Ιταλία, όταν έχουν προβλήματα με την Γερμανία, ή όταν η Ιταλία έχει εκλογές που μπορούν να προκαλέσουν πρόβλημα"⁴. Πρέπει να αναφερθεί το γεγονός της συνεχούς παρουσίας της Ιταλίας στην Ανατολική Μεσόγειο, σε επενδυτικό επίπεδο, με την εξαγορά των ελληνικών σιδηροδρόμων από τον αντίστοιχο κρατικό ιταλικό οργανισμό, *Ferrovie*

¹ Taylor, Paul, 2018, Italy can't get no respect , Politico. Διαθέσιμο σε: <https://www.politico.eu/article/italy-no-respect-more-problems-than-opportunities/> [Τελευταία πρόσβαση:13/2/18].

² Roth, Alexander, 2017, The size and location of Europe's defence industry, Bruegel. Διαθέσιμο σε: <http://bruegel.org/2017/06/the-size-and-location-of-europes-defence-industry/> [Τελευταία πρόσβαση:19/2/18]

³ Taylor, Paul, *ibid.*

⁴ Taylor, Paul, *ibid.*

*Italiane*⁵, και τις έρευνες για εξόρυξη στην Κύπρο από την ιταλική εταιρεία ενέργειας *Eni*.⁶ Επομένως, θα γίνει αναφορά στα πολιτικά κόμματα και συνασπισμούς που κατεβαίνουν στις εκλογές, ποιά είναι τα προγράμματα τους και πώς θα λειτουργήσει το νέο εκλογικό σύστημα της χώρας.

Οι εθνικές εκλογές στην Ιταλία έχουν προκηρυχθεί από τις 28 Δεκεμβρίου του 2017, όπου ο Πρόεδρος της χώρας, Sergio Mattarella, διέλυσε τα δύο σώματα και η πρώτη, μετεκλογική, συνέλευση, με τα νεοεκλεγέντα μέλη, έχει προγραμματιστεί για τις 23 Μαρτίου 2018⁷. Παράλληλα θα διεξαχθούν τοπικές εκλογές στις περιφέρειες Λομβαρδία και Λάτιο⁸. Στις φετινές εκλογές της Ιταλίας κατεβαίνουν 2 μεγάλοι συνασπισμοί, η Κεντροαριστερά και η Κεντροδεξιά, το Κίνημα 5 Αστέρων (Movimento 5 Stelle) ως πολιτικό κόμμα και κόμματα που ανήκουν στα αριστερά και στα δεξιά του πολιτικού συστήματος. Η Κεντροαριστερά αποτελείται από τέσσερα κόμματα, το **Partito Democratico**, με πολιτικό αρχηγό τον πρώην πρωθυπουργό Matteo Renzi, το **+Europa**, με την Emma Bonino, το **Civica Popolare**, με την απερχόμενη υπουργό υγείας Beatrice Lorenzin, και την συμμαχία κομμάτων **Psi, Verdi, Area Civica**, η οποία έχει χρησιμοποιήσει "ξεχωριστά σύμβολα για τις γλωσσικά μειονοτικές περιοχές" της Ιταλίας⁹, Valle d' Aosta και Trentino-Alto Adige.¹⁰ Ο Matteo Renzi είχε παραιτηθεί από πρωθυπουργός της Ιταλίας, τον Δεκέμβριο 2016, ύστερα από την επικράτηση του Όχι στο δημοψήφισμα για τις συνταγματικές μεταρρυθμίσεις¹¹, και αντικαταστάθηκε από τον Paolo Gentiloni, μέλος του **Partito Democratico**.

Το πρόγραμμα της Κεντροαριστεράς βασίζεται, πρωτίστως, σε εσωτερικά θέματα και, δευτερευόντως, στα ευρωπαϊκά. Κάποια από τα μέτρα που προτείνουν είναι η μείωση φορολογίας σε 22%, από 24%, για μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις, την μείωση εισφορών κοινωνικής ασφάλισης από 33% σε 24% και την επανεισαγωγή προγραμμάτων θέσεων εργασίας

⁵ FS Italiane acquisisce il pieno possesso di Trainose, 2017, FS News. Διαθέσιμο σε:<http://www.fsnews.it/fsn/Gruppo-FS-Italiane/FS-Closing-Trainose-Grecia>. [Τελευταία πρόσβαση:20/2/18].

⁶ Eni announces a gas discovery Offshore Cyprus, 2018, Eni Website. Διαθέσιμο σε:https://www.eni.com/en_IT/media/2018/02/eni-announces-a-gas-discovery-offshore-cyprus. [Τελευταία πρόσβαση:20/2/18].

⁷ Berliini. Alberto , 2018, Elezioni politiche 2018 , Today Website. Διαθέσιμο σε:<http://www.today.it/politica/elezioni/politiche-2018/liste-simboli-nomi.html>. [Τελευταία πρόσβαση:20/2/18].

⁸ Berliini. Alberto, ibid.

⁹ Elezioni 2018, tutti i partiti politici in corsa , 2018, Sky Italia, TG24. Διαθέσιμο σε:<http://tg24.sky.it/politica/2018/02/10/partiti-politici-elezioni-2018.html>. [Τελευταία πρόσβαση:20/2/18].

¹⁰ Sky Italia, TG24, ibid.

¹¹ Taylor, Paul, ibid.

αορίστου χρόνου.¹² Όσον αφορά τις εξωτερικές σχέσεις της χώρας, το πρόγραμμά τους βασίζεται στην αντιμετώπιση του προσφυγικού και μεταναστευτικού ζητήματος, με την πρόταση για περικοπή της χρηματοδότησης των κρατών - μελών της Ε.Ε. που δεν δέχονται την μετεγκατάσταση προσφύγων.¹³ Για την μείωση των μεταναστευτικών ροών προτείνεται η σύναψη διμερών συμφωνιών με τις χώρες προέλευσης.¹⁴ Όσον αφορά την Ε.Ε, αναφέρονται στην εδραίωση *Υπουργού Οικονομικών Ευρωζώνης*, κοινά ευρωομόλογα και την άμεση εκλογή του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Κεντροδεξιά αποτελείται, και αυτή, από 4 πολιτικά κόμματα, το *Forza Italia* του Silvio Berlusconi, ο οποίος, ωστόσο, δεν κατεβαίνει ως πολιτικός αρχηγός, την *Lega*, το *Fratelli d' Italia* και το *Noi con L'Italia*.¹⁵ Ο συνασπισμός αυτός έχει κοινό πρόγραμμα,¹⁶ παρόλο που έχουν εκφρασθεί κάποιες διαφορετικές απόψεις μεταξύ των δύο πρώτων κομμάτων.¹⁷

Η βασική διαφορά τους είναι η σχέση της Ιταλίας με την Ευρώπη, με την πλευρά του Berlusconi να είναι φιλοευρωπαϊκή, ενώ η *Lega* είναι ευρωσκεπτικιστές.¹⁸ Ακόμη, η πλευρά της *Lega* τηρεί πιο σκληρή στάση απέναντι στο μεταναστευτικό, με την πρόταση για θέσπιση σκληρότερων μέτρων, όπως επαναπατρισμός μεταναστών που δεν έχουν δικαίωμα μόνιμης διαμονής, μπλοκάρισμα αφίξεων και εντονότερους ελέγχους συνόρων.¹⁹ Παρόλα αυτά, η Κεντροδεξιά προτείνει ένα πρόγραμμα τύπου *Μάρσαλ* για την ανάπτυξη των χωρών της Αφρικής. Στα εσωτερικά ζητήματα, οι κύριοι άξονες είναι οι μείωση φόρων, η πλήρης απασχόληση των νέων και η αλλαγή του εργασιακού νόμου *Jobs Act*.²⁰ Το *Movimento 5 Stelle* κατεβαίνει ως ξεχωριστό πολιτικό κόμμα και το πρόγραμμά του εστιάζει σε εσωτερικά θέματα, όπως η απλούστευση της νομοθεσίας, με την "*κατάργηση άχρηστων νόμων*",²¹ περικοπή φόρων, την δημιουργία δημόσιας τράπεζας επενδύσεων και τα λοιπά.²² Όσον αφορά το μεταναστευτικό ζήτημα, προτείνονται η αύξηση του αριθμού των αστυνομικών, ενίσχυση σημείων ελέγχου,

¹² Sky Italia, TG24, ibid.

¹³ Sky Italia, TG24, ibid.

¹⁴ Sky Italia, TG24, ibid.

¹⁵ Sky Italia, TG24, ibid.

¹⁶ Sky Italia, TG24, ibid.

¹⁷ Zampano, Giada, 2018, Italian election pledges: Pizza or pazza? Politico. Διαθέσιμο

σε: <https://www.politico.eu/article/italy-election-2018-pledges-pizza-pazza/> . [Τελευταία πρόσβαση: 16/2/18].

¹⁸ Zampano, Giada, ibid.

¹⁹ Zampano, Giada, ibid.

²⁰ Zampano, Giada, ibid.

²¹ Sky Italia, TG24, ibid.

²² Sky Italia, TG24, ibid.

επαναπατρισμός παράνομων μεταναστών και θέσπιση 10.000 θέσεων εργασίας σε τοπικά κέντρα υποδοχής και καταγραφής.²³ Το *Liberi e Uguali* είναι ένα κόμμα που προήλθε από την "αριστερή πτέρυγα" του *Partito Democratico*, αν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αυτόν τον χαρακτηρισμό. Ο πολιτικός αρχηγός είναι ο Pietro Grasso, πρώην πρόεδρος της Γερουσίας και το πρόγραμμά του εστιάζει σε ζητήματα πρόνοιας, ισότητα δικαιωμάτων και περικοπές αμυντικών δαπανών.²⁴ Τέλος, στην πολιτική арένα κατεβαίνουν κόμματα με ακροδεξιό και αντιευρωπαϊκό χαρακτήρα, όπως το *CasaPound Italia* και το *Forza Nuova*.²⁵

Όσον αφορά το εκλογικό σύστημα της Ιταλίας, με τον νόμο 165/2017 καθιερώθηκε το μεικτό σύστημα κατανομής εδρών, όπου σε άλλες περιπτώσεις είναι αναλογικό και σε άλλες πλειοψηφικό.²⁶ Οι θέσεις για την βουλή, *Camera Dei Deputati*, είναι 630 και για την Γερουσία, *Senato della Repubblica*, 315.²⁷ Έτσι, θα χρησιμοποιηθεί πλειοψηφικό σύστημα στις μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες, όπου εκλέγεται ο υποψήφιος με τις περισσότερες ψήφους.²⁸ Η κατανομή των υπόλοιπων εδρών, στις πολυεδρικές περιφέρειες, θα γίνεται με αναλογική μέθοδο ανάμεσα στις λίστες των κομμάτων και στις λίστες των συνασπισμών που υπερέβησαν τα εκλογικά όρια.²⁹

Ο εκλογικός αυτός νόμος ονομάστηκε ως *Rosatellum* και το όριο για την είσοδο στο κοινοβούλιο είναι 3% για τα πολιτικά κόμματα, ενώ για τους συνασπισμούς το όριο πρέπει να ξεπερνά το 10%, όπου πρέπει οπωσδήποτε ένα κόμμα του συνασπισμού να έχει κερδίσει 3% στην ιταλική επικράτεια.³⁰ Επιστρέφοντας στα εξωτερικά θέματα της Ιταλίας, γίνεται σαφές μέσω της μελέτης των προεκλογικών προγραμμάτων των κομμάτων ότι έχει δοθεί περισσότερη έμφαση στα εσωτερικά ζητήματα και λιγότερη προσοχή στα διεθνή θέματα, ιδιαίτερα στις σχέσεις της χώρας με την Ευρώπη. Όπως αναφέρουν διεθνολόγοι από την Ιταλία, τα

²³ Zampano, Giada, *ibid.*

²⁴ Sky Italia, TG24, *ibid.*

²⁵ Sky Italia, TG24, *ibid.*

²⁶ Il sistema di elezione del Parlamento nazionale, 2018, Camera Dei Deputati. Διαθέσιμο σε: www.camera.it/leg17/465?tema=riforma_elettorale. [Τελευταία πρόσβαση : 13/2/18].

²⁷ Sky Italia, TG24, *ibid.*

²⁸ Berlini. Alberto, *ibid.*

²⁹ Berlini. Alberto, *ibid.*

³⁰ Berlini. Alberto, *ibid.*

προγράμματα των κομμάτων "δεν έχουν την αίσθηση του οράματος για την Ευρώπη".³¹ Για αυτό το γεγονός μπορούμε να υποθέσουμε ότι συμβαίνει λόγω της ιδιαίτερης σχέσης της Ιταλίας με την Ευρώπη, καθώς ήταν ένα από τα ιδρυτικά στελέχη στα πρώτα στάδια της ίδρυσης της Ε.Ε., ωστόσο δεν έχει κάνει αισθητή την παρουσία της μέσα στα ευρωπαϊκά δρώμενα. Επίσης, είναι αναγκαίο να επισημανθεί το γεγονός ότι στα πρώτα χρόνια της οικονομικής κρίσης ο ευρωπαϊκός Νότος, συμπεριλαμβανομένης και της Ιταλίας, είχε χαρακτηριστεί ως "άτακτο παιδί", αδυνατώντας να ακολουθήσει τις οδηγίες και τους κανονισμούς της ευρωζώνης. Ωστόσο, η θέση της Ιταλίας και οι τελευταίες εξελίξεις κρίνουν επιτακτική την ανάγκη να "ανοιχτεί" προς τον διεθνή χώρο.

Τα τελευταία χρόνια η Ιταλία ήταν η χώρα που επηρεάστηκε πολύ από τις εξελίξεις στην Μεσόγειο. Δέχθηκε ένα πολύ μεγάλο αριθμό προσφύγων και μεταναστών που είτε προέρχονταν από τον πόλεμο της Λιβύης, ή έφευγαν από τις περιοχές της Υποσαχάριας Αφρικής για ένα καλύτερο μέλλον. Επίσης, η ιταλική επιχείρηση ενέργειας *Eni* συμμετέχει σε επενδυτικά προγράμματα στην Ανατολική Μεσόγειο. Οι εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή είναι σίγουρο ότι θα απασχολήσουν την Ιταλία και μετεκλογικά. Η παρενόχληση και παρεμπόδιση πλοίου της *Eni* στην έρευνα φυσικού αερίου στα νότια της Κύπρου από τουρκικά πολεμικά πλοία ήταν ένα γεγονός που προκάλεσε έντονες αντιδράσεις, με την Ε.Ε να εκδίδει ανακοίνωση που να επισημαίνει στην Τουρκία την "παύση των απειλών".³² Η *Eni* δραστηριοποιείται στην ευρύτερη περιοχή της Κύπρου, με την διατήρηση δικών της γραφείων στην Λευκωσία.³³ Στις 8 Φεβρουαρίου 2018 η εταιρεία εξέδωσε ανακοίνωση, με την οποία αναφέρει την ανακάλυψη κοιτάσματος αερίου στο Οικόπεδο 6, στην θάλασσα της Κύπρου.³⁴ Η *Eni* κατέχει το 50% της δραστηριότητας του Οικόπεδου 6, ενώ το άλλο 50% κατέχει η γαλλική εταιρεία Total.³⁵ Έτσι, γίνεται κατανοητό ότι η Τουρκία θα προκαλέσει εντάσεις στην περιοχή, καθώς αυτή η

³¹ Bonvicini, Gianni, 2018, Campagna elettorale: cacofonia in sordina sull' Europa , Affari Internazionali Istituto. Διαθέσιμο σε: www.affarinternazionali.it/2018/02/campagna-cacofonia-europa-sordina/ . [Τελευταία πρόσβαση:16/2/18].

³² Baczynska, Gabriela, 2018, EU tells Turkey to avoid damaging actions after Cyprus ship incident, Reuters. Διαθέσιμο σε: <https://www.reuters.com/article/us-cyprus-natgas-turkey-eu/eu-tells-turkey-to-avoid-damaging-actions-after-cyprus-ship-incident-idUSKBN1FW19O> . [Τελευταία πρόσβαση:20/2/18].

³³ Eni in Cyprus, 2018, Eni Website. Διαθέσιμο σε: https://www.eni.com/en_IT/eni-world/country.shtml#cyprus. [Τελευταία πρόσβαση:20/2/18].

³⁴ Eni announces a gas discovery Offshore Cyprus, ibid.

³⁵ Eni announces a gas discovery Offshore Cyprus, ibid.

ανακάλυψη θα θέσει νέους γεωπολιτικούς στόχους και τον επανακαθορισμό των ενεργειακών σχέσεων στην ευρύτερη περιοχή. Η Ιταλία είναι σημαντικό να χαράξει την ενεργειακή της στρατηγική, αλλά και τις εξωτερικές σχέσεις, σε σύντομο χρονικό διάστημα, μετά το εκλογικό αποτέλεσμα.

Δεύτερον, η Λιβύη είναι ένας σημαντικός χώρος συμφερόντων της Ιταλίας, καθώς ήταν η χώρα που επηρεάστηκε περισσότερο από τον λιβυκό εμφύλιο πόλεμο,³⁶ στερώντας την από πλουτοπαραγωγικές πηγές. Ακόμη, στις αρχές του 2017, ο Πρόεδρος της Γαλλίας, Emmanuel Macron, είχε ένα κύκλο συζητήσεων με αρχηγούς των φυλών από την Λιβύη, έξω από το Παρίσι, αποκλείοντας από αυτές την Ιταλία.³⁷ Παρόλα αυτά, το τελευταίο διάστημα ο Emmanuel Macron έχει προχωρήσει σε μια επαναπροσέγγιση και αποκατάσταση των γαλλο-ιταλικών σχέσεων. Τέλος, η Ιταλία ασκεί την προεδρία του ΟΑΣΕ για το 2018 και είναι πολύ σημαντικό να έχει μια συνεχή παρουσία στις διεθνείς εξελίξεις και στα θέματα που απασχολούν τον οργανισμό, έχοντας εξασφαλίσει μια σταθερή πολιτική κατάσταση στο εσωτερικό της.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, έγινε μια σύντομη παρουσίαση των πολιτικών κομμάτων που συμμετέχουν στην εκλογική αναμέτρηση στην Ιταλία, στα ζητήματα που δίνονται έμφαση στις προεκλογικές τους εξαγγελίες και στο εκλογικό σύστημα. Ωστόσο, η μελέτη των εκλογών της Ιταλίας είναι αναγκαίο να γίνεται και στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων της χώρας. Αυτήν την περίοδο υπάρχουν αρκετά ζητήματα που απασχολούν την ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου και έχουν αντίκτυπο σε όλη την Ευρώπη. Οι προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές από την Αφρική και την Μέση Ανατολή συνεχίζονται. Η Τουρκία έχει προχωρήσει σε μια πιο επιθετική στρατηγική στην Ανατολική Μεσόγειο, όπου μπορεί να αποτελέσει απειλή για τα συμφέροντα της ιταλικής εταιρείας *Eni*, με το ιταλικό κράτος να πρέπει να προασπιστεί αυτά τα συμφέροντα. Ακόμη, είναι σημαντικό η νέα κυβέρνηση να δώσει λύσεις σε οικονομικά ζητήματα που απασχολούν το εσωτερικό της χώρας. Επομένως, η επόμενη μέρα των εκλογών είναι σημαντική για το προσανατολισμό που θα δώσει η νέα κυβέρνηση στο εσωτερικό της χώρας, αλλά και για την θέση της στο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο γίγνεσθαι.

³⁶ Taylor, Paul, *ibid.*

³⁷ Taylor, Paul, *ibid.*